

Nieuwsbrief 38 van de zwerfsteengroep september 2010

Op 19 september was de thema avond gewijd aan koralen uit de jura. Eerst werd er aandacht besteed aan de bliksemsteen die Louis en Rob hadden gevonden bij Nijverdal. Een steen die in de grond zittend door de bliksem is getroffen. De grond erom heen was bruinrood verbrand zoals uit foto's bleek. Verder liet Conny het een en ander aan stenen en foto's zien afkomstig van haar reis door Namibië.

De jura periode duurde van ongeveer 200 mjbp tot 145 mjbp. Dus zo'n 55 miljoen jaar.

De skeletvormende koralen waren aan het eind van het paleozoïcum totaal uitgestorven.

In de trias ontwikkelde zich, vermoedelijk uit een zeeanemoon, een totaal nieuwe groep koralen, waarvan op het hoogtepunt tijdens de trias 321 soorten bekend zijn. Bij de overgang van de trias naar de jura kreeg de groep het weer zwaar te verduren, zodat in de oudste juraperiode, het hettangien, slechts 14 soorten overleefden.

Aanvankelijk nam de groep nog verder af. In het sinemurien waren het er nog slechts 9. Daarna trad heel geleidelijk een herstel op. Maar de riffen in de jura bereikten bij lange na niet de omvang zoals we die heden ten dage kennen.

Vrijwel alle jura koralen uit het zwerfsteenmateriaal stammen uit Noord-Frankrijk en zijn aangevoerd door het Maas-Moezelcomplex. Veelal zijn ze zwaar verkiezeld en niet verder determineerbaar dan op genus nivo.

Behalve de groeves langs de Rijn zijn er ook vondsten gedaan in de Maasgroeves, in Markelo, Zwolle en zelfs een oppervlaktevondst van de Veluwe.

In Rijngraves waar de zwerfstenen afgedekt waren met een dikke laag klei komen ook kalkstenen voor met jurakoralen, uit de tijd dat de Maas nog langs Aken stroomde om in de Rijn uit te monden.

Het onvolprezen Keienboek van P. van der Lijn noemt *Thamnasteria* en *Isastrea*. In het boek *Nederlandse Zwerfstenen* beeldt hij ook nog een *Stylinia* af.

Koraal: *Stylinia* sp
honingkleurig verkiezeld
vp. Azewijn 1983
collectie: J.Dreef

Er konden van de genoemde koralen diverse exemplaren worden getoond. *Thamnasteria* en *Isastrea* ook in kalkconservatie. Een mooie vondst deed Jaap 3 jaar geleden, tijdens het haaijantanden zeven in Mill zat er een kilo zware verkieselde koraal *Actinastrea favulus* in de zeefbak

Koraal: *Actinastrea favulus*
vp: Mill 2007
collectie: J.Dreef

De meeste afbeeldingen en beschrijvingen treffen we aan in het boek *Fossiliën Westfalens: Invertebraten des Jura*, daarin worden een 18-tal soorten genoemd uit jura voorkomens oost van Ibbenbüren. Een enkele keer treffen we een jurakoraal in het oostelijk grind, Jaap liet er een zien van Balderhaar. De herkomst is niet zeker maar het zou Duitsland noordelijk van de Harz kunnen zijn.

Close up van een jura koraal uit het oostelijk grind; U ziet enkele corallieten van *Isastrea explanata*
vp: Balderhaar Dld in 2005
collectie: J.Dreef

Uit Frankrijk stamt het oudste exemplaar uit onze collecties en wel een *Trochocyathus* soort uit het toarcien, dat nog tot de onder-jura behoort. Het is een ongeveer 1 cm groot enkel koraaltje. Op de stranden bij Villers sur Mer in Normandië komt de koraal *Isastrea bernardina* uit het oxfordien (boven-jura) vrij talrijk voor. Zelfs nauwelijks te tellen exemplaren.

Spiculae van octokoralen zijn iets om naar uit te kijken als er niet verhard sediment uit de jura wordt aangetroffen. Dit ontbreekt momenteel geheel in onze verzamelingen.

Literatuur:

- Het Keienboek 6-e druk door P. van der Lijn
- Nederlandse Zwerfstenen door P.v.d.Lijn
- De Geschiedenis van het Leven deel 8a: Jura ,, Coelenteraten door J.F.Geys
- Fossilien Westfalens: Invertebraten des Jura door M.Kaever et all
- Fossiles de France et des regions limitrophes door J.-C. Fischer et all
- British Mesozoic Fossils uitgave van het British Museum